

Rapport

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat de Stichting Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (het CBR) hem op 30 juni 2008 geen theoriecertificaat heeft verstrekt.

Beoordeling

Algemeen

Voorafgaand aan elk theorie-examen van het CBR melden examenkandidaten zich bij de balie van het theoriecentrum van het CBR.

Ingevolge artikel 59, eerste lid, onder a van het Reglement rijbewijzen moet de examenkandidaat voor toelating tot het theorie-examen een op naam gesteld identificatiebewijs overleggen (zie Achtergrond).

Na het overhandigen van het identificatiebewijs en een pasfoto aan een theoriemedewerker van het CBR, vindt identificatie van de examenkandidaat plaats door de theoriemedewerker.

De Nationale ombudsman laat in het midden, gelet op de aard van de zaak, of de persoon die op 30 juni 2008 theorie-examen heeft afgelegd, verzoeker was of een ander. Om die reden spreekt de Nationale ombudsman in het navolgende over de examenkandidaat respectievelijke degene die examen deed.

I. Bevindingen

Op 30 juni 2008 om 13.30 uur heeft een examenkandidaat zich onder de naam van verzoeker bij het CBR in Utrecht ingeschreven voor een theorie-examen (voor de categorie B) en daarbij een identificatiebewijs overgelegd.

De examenkandidaat heeft het theorie-examen afgelegd, maar verzoeker heeft geen theoriecertificaat ontvangen van het CBR. Dit omdat verzoeker naar de mening van de medewerkers van het CBR geen theorie-examen had gedaan, maar een zogenaamde lookalike dit voor hem gedaan had.

Medewerkers van het CBR gaven op 30 juni 2008 aan de politie Utrecht een melding door over een mogelijke lookalike-fraude. Naar aanleiding hiervan hebben twee politiefunctionarissen zich bij het CBR te Utrecht gemeld. Vanwege een spoedmelding bij de nabijgelegen ijsbaan, zijn de politiefunctionarissen, voordat de zaak was afgewikkeld, vertrokken naar deze melding. Hierna zijn de politiefunctionarissen teruggekeerd naar het CBR. De examenkandidaat had toen het CBR gebouw verlaten. Er is door het CBR geen aangifte gedaan van lookalike-fraude bij de politie.

Enkele maanden na het afleggen van het theorie-examen heeft verzoeker zich met een klacht over discriminatie door het CBR gericht tot het Adviespunt Discriminatie Zuidoost Brabant. Verzoeker klaagde erover dat hij opnieuw een theorie-examen moest afleggen, omdat er twijfel was gerezen over zijn identiteit vanwege mogelijke fraude. Verzoeker voelde zich gediscrimineerd vanwege zijn huidskleur, omdat hij moeilijk te identificeren zou zijn via zijn pasfoto.

Op 8 september 2008 stuurde verzoekers gemachtigde van het Adviespunt Discriminatie Zuidoost Brabant een brief aan de directie van het CBR. Daarin verzocht verzoekers gemachtigde de directie van het CBR te reageren op de klacht van verzoeker. Zij verzocht daarbij ook de kant van het verhaal van het CBR uiteen te zetten, evenals de procedure in het geval van een vermoeden van fraude. Ook vroeg zij het CBR om een oplossing voor het probleem van verzoeker.

De directie van het CBR heeft in het kader van het onderzoek naar de klacht de examenmanager, de heer S., om een schriftelijke reactie op verzoekers klacht gevraagd. Deze schriftelijke reactie heeft het CBR, bij brief van 3 oktober 2008, aan verzoekers gemachtigde doen toekomen.

De heer S. verklaarde onder meer dat hij van zijn theoriemedewerkers het volgende te horen had gekregen.

Bij de eerste identiteitscontrole van de examenkandidaat had een theoriemedewerker zijn twijfels over de identiteit van de kandidaat. Conform de geldende procedure werd hierover geen opmerking gemaakt en werd hij toegelaten tot de examenzaal. Bij de tweede identiteitscontrole in de examenzaal vermoedden de twee dienstdoende theoriemedewerkers van het CBR dat de examenkandidaat niet verzoeker was. Voor de identificatie vergeleken de theoriemedewerkers het identificatiebewijs en de door de kandidaat ingeleverde foto, daarbij werd gelet op de vorm van het hoofd, stand van neus, oren, ogen en mond. Hierbij maakten zij gebruik van hun opgedane kennis bij een hiervoor speciaal gevolgd training.

Het theorie-examen werd vervolgens afgenomen. Conform de interne procedures van het CBR werd de examenkandidaat niet op de hoogte gesteld van hun twijfel over zijn identiteit en werd direct de politie gewaarschuwd zodat de politieagenten, de examenkandidaat na afloop van het examen konden aanhouden. Vervolgens zou de politie een strafrechtelijk onderzoek kunnen instellen.

Na afloop van het examen werd de examenkandidaat uit de examenzaal gehaald. Hij werd door de politieagenten geconfronteerd met hetgeen de theoriemedewerkers hadden geconstateerd en meegenomen naar een aparte kamer. De examenkandidaat ontkende de aantijgingen en verklaarde wel degene te zijn die geacht werd het theorie-examen af te leggen. Aan hem werd, overeenkomstig de interne procedure van het CBR, gevraagd een

handtekening te zetten. Deze handtekening leek niet op de handtekening die op het identiteitsbewijs van verzoeker stond. De politieagenten spraken naar de theoriemedewerkers uit dat zij ervan uitgingen dat de persoon die het examen had gedaan niet degene was die geacht werd het examen te doen, aldus de heer S.

Vervolgens ontvingen de politieagenten een spoedmelding en vertrokken direct naar deze melding. Zij konden het onderzoek naar de melding over de valse identiteit daarom niet afmaken. De examenkandidaat is niet aangehouden door de politieagenten. De examenkandidaat had het examencentrum verlaten en was in een later stadium niet meer te vinden.

De heer S. kwam zelf kort daarna aan op het theoriecentrum, waar de theoriemedewerkers hem bovenstaand verhaal vertelden. Even later, na afloop van de spoedmelding, kwamen ook de politieagenten weer bij het CBR. Deze gaven aan dat zij ervan overtuigd waren dat de persoon die examen had gedaan, niet degene was die geacht werd het examen te doen. Er werd gesproken over het doen van aangifte, dit zou niet veel nut hebben en de zaak zou worden afgedaan met een melding in het politie computersysteem, aldus de heer S.

Enige dagen later sprak de heer S. verzoeker aan de telefoon. Hij vertelde verzoeker dat hij geen theoriecertificaat kreeg, omdat het CBR ervan overtuigd was dat degene die examen had gedaan niet verzoeker was. Ook is toen aangeboden om verzoeker opnieuw een theorie-examen af te laten leggen. Er is nooit teruggebeld door verzoeker om een nieuwe datum te bevestigen.

Dat er geen strafrechtelijk onderzoek is gedaan door de politie, staat op zich los van de zelfstandige bevoegdheid van het CBR om kandidaten op hun identiteit te controleren en aan de hand daarvan wel of niet een examen te laten afnemen of een theoriecertificaat af te geven, aldus de heer S.

Verzoekers gemachtigde heeft op 21 oktober 2008 schriftelijk gereageerd op de reactie van de examenmanager de heer S. Zij gaf daarbij aan dat de verklaringen van verzoeker en de heer S. ver uit elkaar lagen. Onder meer schreef zij dat zij van één van de politiefunctionarissen, mevrouw V. had vernomen dat zij, na kort onderzoek ter plekke, onvoldoende aanleiding zag om uit te gaan van fraude. Daarom had zij geen aangifte opgenomen. Het CBR zou alleen door aangifte te doen op het politiebureau kunnen laten vaststellen of er sprake was van fraude. Zij had de indruk gekregen dat het CBR dit ook nog zou gaan doen.

Verder gaf verzoekers gemachtigde aan dat het verzoeker niet duidelijk was wat de status was van zijn examen. Op de dag van het examen had hij begrepen dat hij geslaagd was. De heer S. zou hebben aangegeven dat er geen registratie hiervan had plaatsgevonden. Verzoekers gemachtigde had, tijdens een telefoongesprek, van de klachtbehandelaar

begrepen dat er wél een registratie had plaatsgevonden van de uitslag. Verzoekers gemachtigde vond dat de procedure bij het CBR, in het geval er sprake was van twijfel, onduidelijk was. En dat de kans dat hierdoor willekeur op zou treden hierdoor groter was.

Verzoeker had te horen gekregen van de heer S. dat hij naar huis kon gaan en dat het certificaat naar hem zou worden toegestuurd. Dit werd aan verzoeker ook nog diverse malen telefonisch bevestigd, aldus verzoekers gemachtigde.

Na zes weken kreeg verzoeker echter te horen dat hij geen certificaat meer kon verwachten. Wat betreft het aanbod om opnieuw examen af te leggen, daarvan wilde verzoeker geen gebruik maken omdat dit aanbod niet in verhouding zou staan met de moeite die hij had moeten doen om het examen te halen door taal en studieproblemen en de gemaakte aanzienlijke kosten voor de bijles.

Op 3 november 2008 werd verzoekers klacht door het CBR afgehandeld.

In aanvulling op de verklaring van de heer S., gaf het hoofd van regio West-Noord daarbij onder meer nog het volgende aan.

De procedures binnen het CBR zijn duidelijk en voorkomen juist willekeur. De theoriemedewerkers van het CBR zijn door het Regionaal Coördinatiepunt Documentenherkenning getraind op het op de juiste wijze controleren van de identiteit van personen. Deze training is een vast onderdeel van het opleidingsplan van het CBR. De heer S. had verzoeker telefonisch meegedeeld dat er geen certificaat zou worden opgestuurd. De heer S. gaf verder aan dat de uitslag van het examen wel was bepaald, maar achteraf conform de geldende procedure, ongeldig was verklaard.

De theoriemedewerker, die tijdens het bewuste examen werkzaam was, heeft aangegeven dat hij en zijn collega twijfels hadden over de juiste identiteit van verzoeker, omdat de persoon qua gezichtskenmerken niet overeenkwam met de persoon op de afgegeven pasfoto en het identiteitsbewijs van verzoeker.

Op 30 oktober 2008 heeft de heer S., een andere examenmanager, telefonisch contact gehad met mevrouw V. van de politie Utrecht. Op grond van haar bevindingen tijdens het onderzoek ter plekke, dat niet afgemaakt kon worden vanwege de spoedmelding, kon zij niet met zekerheid zeggen of de persoon die zich uitgaf voor verzoeker inderdaad verzoeker zelf was. Ze gaf aan dat een dergelijk onderzoek op het bureau had moeten worden gedaan door de vreemdelingenpolitie, waarbij via de vingerafdrukken kan worden vastgesteld wat de juiste identiteit was van deze persoon. Verder deelde het CBR nog onder meer het volgende mee:

"Op basis van de feiten die uit ons onderzoek naar voren zijn gekomen moeten wij concluderen dat niet is gebleken dat de medewerkers van het CBR niet volgens de vigerende procedures hebben gehandeld. Ook is uit niets gebleken dat verzoeker vanwege

zijn huidskleur is gediscrimineerd. Door de medewerkers van het CBR wordt benadrukt dat op grond van feiten en omstandigheden die door hen zijn geconstateerd de politie is gevraagd om nader onderzoek in te stellen, wat helaas vanwege omstandigheden niet is voortgezet. Dit neemt niet weg dat de twijfels rondom de juistheid van zijn identiteit niet zijn weggenomen. Door gebruik te maken van de aanbieding om op korte termijn een nieuw examen af te leggen, had verzoeker kunnen aantonen dat hij wel degelijk zelf het examen op 30 juni jl. had afgelegd. Hij heeft er echter zelf voor gekozen hier geen gebruik van te maken. Gelet op bovenstaande kunnen wij niet anders dan uw klacht ongegrond te verklaren."

Het CBR merkte tenslotte in zijn brief van 3 november 2008 nog op dat verzoeker desgewenst alsnog gebruik kon maken van het aanbod om op kosten van het CBR opnieuw theorie-examen te doen.

Op 17 november 2008 diende verzoeksters gemachtigde een klacht in bij de Nationale ombudsman.

Op 8 januari 2009 werd desgevraagd door een medewerker van het CBR aan de Nationale ombudsman telefonisch meegedeeld dat de uitslag van het theorie-examen, dat was afgelegd op 30 juni 2008 door degene die examen had gedaan, positief was.

Op 2 februari 2009 startte de Nationale ombudsman een onderzoek naar verzoekers klacht en stelde daarbij nadere vragen aan het CBR. Eveneens werd in het kader van het onderzoek door een medewerker van de Nationale ombudsman contact gelegd met de politiefunctionarissen die op 30 juni 2008 het onderzoek hadden gedaan naar de mogelijke identiteitsfraude van degene die examen had gedaan.

Op 4 februari 2009 nam een medewerker van de Nationale ombudsman telefonisch contact op met de politiefunctionaris mevrouw V. Zij gaf desgevraagd onder meer aan dat zij en haar collega M. op 30 juni 2008 naar het CBR werden geroepen in verband met een mogelijke identiteitsfraude. Zij troffen daar een onduidelijke situatie aan. Identificatie aan de hand van de pasfoto was moeilijk te doen, in verband met de zeer donkere huidskleur van de examenkandidaat. Alle andere gegevens die werden verstrekt (passen en dergelijke) leken te kloppen. Er waren bij haar en haar collega twijfels of sprake was van identiteitsfraude, zo liet zij weten. Dit in tegenstelling tot hetgeen het CBR als haar verklaring had genoteerd. Haar staat niet meer bij wat er precies was gedaan ten aanzien van de controle van de handtekening.

Toen kwam er een spoedmelding en zijn zij daarnaar vertrokken. Na deze melding zijn ze weer naar het CBR teruggegaan. De examenkandidaat bleek te zijn vertrokken. Er is geen aangifte opgenomen. Wel hadden zij en haar collega aangegeven dat door het CBR aangifte kon worden gedaan. Verder hadden zij en haar collega aan het CBR meegedeeld dat onderzoek naar de identiteit mogelijk was door de Vreemdelingenpolitie.

Wat betreft de opmerking van de heer S. dat het doen van aangifte niet veel nut zou hebben en dat de zaak zou worden afgedaan met een melding in het politie computersysteem, reageerde mevrouw V. als volgt.

In het politieregistratiesysteem is geen melding gedaan van het voorval op een wijze zoals door het CBR omschreven. Wel wordt in het systeem een zogenoemde mutatie verricht, die vermeldt hoe laat en waar de betreffende politiefunctionarissen zijn geweest. Wellicht heeft het CBR dit verkeerd begrepen, aldus mevrouw V.

Mevrouw V. gaf verder nog aan dat het wellicht anders zou zijn gelopen, als de noodoproep niet was binnengekomen. Wellicht dat dan de vreemdelingenpolitie zou zijn benaderd voor informatie over hoe te handelen.

Op 15 februari 2009 reageerde de andere politieagent, de heer M., per e-mail op het verslag van dit telefoongesprek. Daarbij gaf hij aan dat hij dacht dat hij en zijn collega, mevrouw V., nog geen vijf minuten binnen waren geweest toen de spoedmelding kwam. Zij zaten net in de aparte kamer en hadden net het identiteitsbewijs van degene die examen had gedaan in handen. Zij hadden het vermoeden al uitgesproken te twifelen of de persoon die voor hen zat de persoon was op het ID-bewijs. Ook hadden ze toen aan het CBR verteld dat, als het CBR zeker wilde weten of sprake was van identiteitsfraude, zij de vreemdelingenpolitie wilden bellen. Zij konden dat niet ter plekke vaststellen. Daar is het CBR niet op ingegaan. Toen kwam de melding. Na de melding zijn ze weer naar het CBR gegaan en hebben zij de mogelijkheid geboden tot het doen van aangifte. Nu is gebleken dat het CBR daar niets mee gedaan heeft, aldus de heer M.

Op 30 maart 2009 reageerde het CBR op nadere vragen van de Nationale ombudsman. Op de vraag of de medewerkers van het CBR zich hadden laten informeren door de politiefunctionarissen over de te nemen stappen tegen degene die examen had gedaan, reageerde het CBR als volgt.

De politiefunctionarissen waren in een aparte ruimte in gesprek met de examenkandidaat. Daarbij was op dat moment geen CBR-medewerker aanwezig. Toen de politiefunctionarissen vertrokken naar de spoedmelding hebben zij niet verder gesproken met het CBR-personeel. Zij hebben het CBR toen ook niet geïnformeerd over de te nemen stappen. Later zijn de politiefunctionarissen teruggekomen en is er gesproken over het nut van het doen van aangifte, aldus het CBR. Dit had naar de mening van de politiefunctionarissen geen nut, omdat de man die het examen had afgelegd inmiddels vertrokken was. Bij onderzoek later door de politiefunctionarissen en het ontbieden van verzoeker op het politiebureau zou dan de 'echte' verzoeker verschijnen, aldus het CBR.

Desgevraagd deelde het CBR verder mee, op de vraag of na het vertrek van de politiefunctionarissen tegen de examenkandidaat zou zijn gezegd dat hij naar huis kon gaan, dat met de examenkandidaat de afspraak zou zijn gemaakt dat hij met een goed

gelijkend identificatiebewijs zich onverwijld zou melden bij de betrokken theoriemedewerkers om te bewijzen dat hij inderdaad degene was die geacht werd het examen te doen. Met deze afspraak is de examenkandidaat weggegaan. Hij heeft zich toen niet gemeld en ook na diverse telefonische contacten is verzoeker nooit verschenen op het CBR.

Het CBR had besloten verzoeker geen theoriecertificaat te geven, omdat naar de mening van de CBR-medewerkers, verzoeker geen theorie-examen heeft gedaan, maar een zogeheten lookalike dit voor hem heeft gedaan. Daarbij werd meegedeeld dat de theoriemedewerkers van het CBR door het Regionaal Coördinatiepunt Documentenherkenning getraind zijn op de juiste wijze van controleren van de identiteit van personen.

De theoriemedewerkers van het CBR hebben de examenkandidaat gevraagd een handtekening te plaatsen teneinde deze te vergelijken met de handtekening welke op het verblijfsdocument stond. De gemaakte handtekening was zeer afwijkend van de handtekening van het verblijfsdocument, een kopie hiervan is door het CBR bijgevoegd als bijlage.

Het CBR gaf in de reactie ook aan dat de binnen het CBR geldende procedures ter voorkoming van fraude zijn vastgelegd in verschillende documenten. Daarin staat vermeld dat in het geval van het vermoeden van identiteitsfraude bij aanvang van het examen, of zoveel eerder als mogelijk is, de politie door een medewerker van het CBR hiervan in kennis wordt gesteld. Er dienen vervolgens formulieren in te worden gevuld, waaronder een digitaal formulier 'Verklaring aangifte'.

In de interne procedure theorie-examens is ook de term 'Uitslag Bureau' opgenomen. Dit is een term die wordt gebruikt als de uitslag van het (theorie) examen van het CBR nog even moet worden uitgesteld.

De bevoegdheid van het CBR tot het weigeren van een theoriecertificaat is daarnaast gebaseerd op de artikelen 6, 8b en 9 van de examenvoorwaarden en op artikel 59 lid 1 van het Reglement Rijbewijzen (zie Achtergrond).

Tot slot werd opgemerkt dat het feit dat verzoeker zich niet meer heeft gemeld bij het CBR en geen gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om gratis theorie-examen af te leggen, niet heeft bijgedragen aan een oplossing van de onderhavige kwestie.

Verzoekers gemachtigde gaf op 10 juli 2009 telefonisch aan dat verzoeker geen aanleiding zag om te reageren op deze reactie van het CBR, omdat dat een herhaling van de eerder genoemde verklaring van verzoeker zou zijn. Verzoeker kon geen nieuwe feiten of omstandigheden aanleveren. De verklaringen van het CBR en van verzoeker lagen ver uit elkaar. Van het aanbod om een nieuw theorie-examen af te leggen, wilde verzoeker geen

gebruik maken, omdat het hem om een principiële kwestie ging. Daarnaast had het hem veel moeite, geld, tijd en energie gekost om zijn theorie-examen op 30 juni 2008 te halen.

Op 30 juli 2009 ging verzoekers gemachtigde in op het telefonische verzoek van een medewerker van de Nationale ombudsman om te reageren op het antwoord van het CBR dat met degene die examen had gedaan de afspraak was gemaakt dat deze man zelf met een goed gelijkend identificatiebewijs zich onverwijld zou melden bij de betrokken theoriemedewerkers teneinde te bewijzen dat hij inderdaad verzoeker was. Zij gaf daarbij het volgende aan:

"Verzoeker geeft aan dat tegen hem gezegd is dat hij naar huis kon gaan. Hem is niet verteld dat hij terug moest keren met een goed gelijkend identificatiebewijs. Hem is verteld dat de uitslag van zijn theorie-examen zou worden thuisgestuurd binnen zes weken."

Op 30 juli 2009 heeft de Nationale ombudsman het CBR telefonisch gevraagd een nadere toelichting op de antwoorden van 30 maart 2009 te geven. Desgevraagd gaf een medewerker van het CBR aan dat onder een goed gelijkend identificatiebewijs kon worden verstaan een studentenpas, een visvergunning of een treinkaart met een foto. Ook werd aangegeven dat het de algemene lijn is om aangifte te doen van identiteitsfraude bij de politie.

Op de vraag wat moest worden verstaan onder 'Uitslag Bureau', werd door een medewerker van het CBR aangegeven dat dit een interne kreet is voor het geval de uitslag van het examen niet direct kan worden medegedeeld (bijvoorbeeld omdat er nog gegevens uit het GBA-register moeten worden gecontroleerd of er nog een oogcheck dient plaats te vinden in het kader van het testen van de medische geschiktheid). De uitslag van het examen wordt als het ware nog even vastgehouden. Op de vraag of dit in een geval van identiteitsfraude zou kunnen betekenen dat de politie zou moeten worden ingelicht, werd bevestigend geantwoord. In een dergelijk geval wordt de uitslag van het examen later toegestuurd. Op de vraag of dit zes weken kan duren, was het antwoord dat dit niet de ervaring is, hierbij moet eerder gedacht worden aan enkele dagen.

II. Beoordeling

Verzoeker klaagt erover dat het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (het CBR) hem op 30 juni 2008 geen theoriecertificaat heeft verstrekt.

Het beginsel van fair play houdt voor bestuursorganen in dat zij burgers de mogelijkheid geven hun procedurele kansen te benutten. Dit impliceert dat indien een bestuursorgaan een voor een burger negatieve handeling verricht op basis van een vermoeden van identiteitsfraude, het bestuursorgaan van die fraude aangifte doet. Aldus kan worden vastgesteld of het vermoeden van het bestuursorgaan terecht is en kan betrokkene zich verweren tegen het vermoeden.

Het is een gegeven dat er bij het theoretisch rijexamen van het CBR fraude plaatsvindt, waaronder identiteitsfraude. Het is van belang om hiertegen op te treden. Het CBR heeft interne procedures ontwikkeld voor het voorkomen van fraude. Onder meer staan daarin de aandachtspunten voor het herkennen van lookalikes, de procedure voor het theorie-examen en de interne gedragslijnen hoe moet worden omgegaan met afwijkingen van identiteitsbewijzen. Daarnaast worden de theoriemedewerkers van het CBR door het Regionaal Coördinatiepunt Documentenherkenning getraind op de juiste wijze van controleren van de identiteit van personen.

Vaststaat dat de theoriemedewerkers van het CBR vermoedden dat degene die het examen deed niet verzoeker zelf was. De theoriemedewerkers hadden twijfels over de juiste identiteit van de examenkandidaat, omdat de persoon qua gezichtskenmerken niet overeenkwam met de persoon op de afgegeven pasfoto en het identiteitsbewijs van verzoeker. Daarnaast leek de handtekening die de examenkandidaat zette, niet op de handtekening die op het verblijfsdocument van verzoeker stond.

Ook staat vast dat de politiefunctionarissen niet met zekerheid konden zeggen of de examenkandidaat inderdaad verzoeker was. Door een onderzoek door de vreemdelingenpolitie had dit kunnen worden vastgesteld.

Het is van belang om een vermoeden van identiteitsfraude met zekerheid vast te stellen. In de interne procedure van het CBR staat beschreven dat de politie in kennis moet worden gesteld van het vermoeden van identiteitsfraude en dat door de medewerkers een aangifteformulier moet worden ingevuld. Het CBR heeft deze procedures voor een groot gedeelte gevolgd. Er is echter geen aangifte gedaan bij de politie. Volgens het CBR was dit niet meer de moeite waard. In dat geval zou namelijk bij het ontbieden van verzoeker op het politiebureau verzoeker zelf verschijnen. Nu echter door het CBR geen aangifte is gedaan, kon verzoeker geen gebruik maken van zijn recht om zich te verweren tegen het vermoeden van identiteitsfraude.

De examenkandidaat heeft het CBR verlaten en is niet meer teruggekeerd. De verklaringen van verzoeker en het CBR hierover zijn verschillend. Zo geeft verzoeker aan dat aan hem was verteld dat hij naar huis kon gaan en dat de uitslag later naar hem zou worden opgestuurd. Deze versie zou kunnen passen in de methode 'Uitslag Bureau'.

Een medewerker van het CBR geeft echter aan dat met de examenkandidaat de afspraak was gemaakt dat hij zich onverwijld bij het CBR zou melden met een goed gelijkend identificatiebewijs om te bewijzen dat hij verzoeker was. Deze afspraak van het CBR is overigens niet goed te begrijpen, omdat door de examenkandidaat te laten vertrekken, het CBR zelf de mogelijkheid heeft gecreëerd dat vervolgens een andere persoon zou terugkeren met een identificatiebewijs.

De Nationale ombudsman stelt vast dat het CBR fraudebestrijding terecht hoog in het vaandel heeft staan. In dit concrete geval waarbij niet met zekerheid kon worden vastgesteld of de examenkandidaat, verzoeker was, is het te billijken dat aan de examenkandidaat de uitslag van het theorie-examen niet direct werd overhandigd. Van enige discriminatie is daarbij niet gebleken. Er is immers een aannemelijke verklaring gegeven voor het feit dat het CBR het vermoeden van identiteitsfraude had. Ook kan uit de verklaring van de politiefunctionaris, mevrouw V., dat identificatie aan de hand van de pasfoto moeilijk te doen was, in verband met kandidaats zeer donkere huidskleur, niet geconcludeerd worden dat sprake was van discriminatie door het CBR.

Het had echter conform de intern geldende procedures op de weg van het CBR gelegen aangifte te doen van identiteitsfraude en de vreemdelingenpolitie in te schakelen. Op grond van artikel 53 Wetboek van Strafvordering had de verantwoordelijke functionaris van het CBR de examenkandidaat daartoe kunnen aanhouden in afwachting van de terugkeer van de politie. Aldus zou de examenkandidaat de mogelijkheid hebben om zich te verweren tegen de vermeende identiteitsfraude en zou wellicht kunnen worden vastgesteld of er nu wel of geen sprake was van identiteitsfraude. Dat het, doordat de examenkandidaat niet meer aanwezig was bij het CBR, moeilijker zou zijn om identiteitsfraude vast te stellen, is geen reden om geen aangifte te doen. Deze omstandigheid heeft het CBR overigens mede zelf doen ontstaan door de examenkandidaat mee te delen dat hij kon vertrekken.

Door de examenkandidaat te laten vertrekken bij het CBR en door geen aangifte te doen bij de politie van het vermoeden van identiteitsfraude, heeft het CBR in strijd gehandeld met het beginsel van fair play.

Bovenstaande geeft aanleiding in dit rapport een aanbeveling op te nemen.

De onderzochte gedraging is in zoverre niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de Stichting Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (het CBR) te Rijswijk, is - voor zover het de handelwijze van het CBR betreft door aan de kandidaat mee te delen dat hij kon vertrekken en door geen aangifte te doen bij de politie - gegrond, wegens strijd met het beginsel van fair play.

Aanbeveling

Het CBR wordt aanbevolen om conform zijn interne procedure in alle gevallen aangifte te doen van identiteitsfraude, bij een vermoeden daarvan bij een (theorie-)examen.

In reactie op de aanbeveling liet het CBR op 17 november 2009 per brief weten de aanbeveling over te nemen. Inmiddels is het management van CBR geïnstrueerd om de

bestaande interne procedure volledig te volgen en in alle voorkomende gevallen van een vermoeden van identiteitsfraude bij een examen, aangifte van dit vermoeden te doen bij de politie en deze aangifte ook volledig administratie met de politie af te wikkelen. Hiermee bewerkstelligt het CBR duidelijkheid voor, en gelijke behandeling van al zijn klanten.

SLOTBESCHOUWING

In deze zaak komt de Nationale ombudsman tot het oordeel dat de klacht over het CBR - voor zover het de handelwijze van het CBR betreft door aan de examenkandidaat mee te delen dat hij kon vertrekken en door geen aangifte bij de politie te doen - gegrond is.

Dat neemt niet weg dat verzoeker alsnog het theorie-examen moet doen om een theoriecertificaat te verkrijgen. Dit heeft te maken met het feit dat het CBR aan de examenkandidaat heeft meegedeeld dat hij kon vertrekken en dat door het CBR geen aangifte van identiteitsfraude bij de politie is gedaan. Hierdoor blijft twijfel bestaan over de identiteit van degene die op 30 juni 2008 theorie-examen heeft gedaan. Gelet op het grote belang van de verkeersveiligheid dat degene die een rijbewijs zal verkrijgen zowel voor het theorie-examen als voor het praktijkexamen geslaagd dient te zijn, moet - hoewel duidelijk is dat het voor verzoeker een principiële kwestie betreft - hij alsnog examen doen. Het CBR heeft hem aangeboden dat hij dat kosteloos kan doen.

Onderzoek

Op 17 november 2008 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer J. te Eindhoven, ingediend door mevrouw A. van Ravenstein van het Adviespunt Discriminatie Zuidoost Brabant te Eindhoven, met een klacht over een gedraging van de Stichting Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (het CBR) te Rijswijk.

Naar deze gedraging werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd het CBR verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Tijdens het onderzoek kregen het CBR en verzoeker de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren.

Tevens werd aan de politiefunctionaris mevrouw V. een aantal specifieke vragen gesteld. Het verslag van dit gesprek werd voorgelegd aan de politiefunctionaris

de heer M., die per e-mail reageerde op het verslag van dit telefoongesprek.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

Het CBR en de betrokken politiefunctionaris mevrouw V. berichtten dat het verslag hun geen aanleiding gaf tot het maken van opmerkingen.

Verzoekers gemachtigde en de betrokken politiefunctionaris de heer M. gaven binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

brief van verzoekers gemachtigde aan de directie van het CBR van 8 september 2008;

brief van het CBR aan verzoekers gemachtigde van 2 oktober 2008 (verklaring examenmanager);

brief van verzoekers gemachtigde aan het hoofd regio West-Noord van het CBR van 21 oktober 2008;

brief van het hoofd regio West-Noord van het CBR aan verzoekers gemachtigde van 3 november 2008;

verzoekschrift van verzoekers gemachtigde aan de Nationale ombudsman van 17 november 2008;

verslag van het telefoongesprek met de politiefunctionaris mevrouw V, van 4 februari 2009;

e-mail van politiefunctionaris de heer M. 15 februari 2009 aan de Nationale ombudsman;

brief en bijlagen van de algemene directeur a.i. van het CBR aan de Nationale ombudsman van 30 maart 2009.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Reglement rijbewijzen (Besluit van 30 mei 1996, Stb. 1996, 227)

Artikel 59, eerste lid:

"1. Voor toelating tot het theorie-examen dienen te worden overgelegd:

a. een op naam van de aanvrager gesteld identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder 1°, 2° of 3°, van de Wet op de identificatieplicht dan wel een eerder aan de

aanvrager afgegeven rijbewijs dat hetzij nog geldig is hetzij zijn geldigheid heeft verloren door het verstrijken van de geldigheidsduur;

(...)

c. een pasfoto van de aanvrager, die voldoet aan de bij ministeriële regeling vastgestelde eisen.

2. Voor de toelating tot het theorie-examen raadpleegt het CBR de in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens ingeschreven persoonsgegevens van de aanvrager."

Examenvoorwaarden CBR, geldend per 1 mei 2008 (JZ/rg/2006824.7637)

Artikel 6

"Een examen kan worden afgebroken en/of ongeldig worden verklaard als blijkt dat de aanvrager bij het afleggen van dat examen onrechtmatig handelt."

Artikel 8b

"De uitslag van een theorie-examen wordt niet eerder meegedeeld dan nadat vast is komen te staan dat de kandidaat voldoet aan de inschrijving in de gemeentelijke basisadministratie."

Artikel 9

"Indien blijkt dat de bij de aanvraag door of voor de aanvrager onjuiste gegevens zijn verstrekt om tot het examen te worden toegelaten, zal er geen examenuitslag worden afgegeven en zal er geen restitutie van het examengeld plaatsvinden. Indien zulks pas blijkt nadat toch een examenuitslag is afgegeven, dan zal de uitslag alsnog nietig worden verklaard."